

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
Задорожний З.-М. В.

« 24 » березня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Психологія професійної креативності»
рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність – 053 Психологія
освітньо-наукова програма – «Психологія»

Тернопіль – ТНЕУ
2019

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія професійної креативності»

1. Опис дисципліни «Психологія професійної креативності»

Дисципліна «Психологія професійної креативності»	Спеціальність, галузь знань, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Статус дисципліни обов'язкова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 3	спеціальність 053 Психологія	Рік підготовки: <i>Денна</i> – 1 Семестр: <i>Денна</i> – 2
Кількість змістових модулів – 1	рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)	Аудиторні години – 45
Загальна кількість годин – 150 год.		Самостійна робота: <i>Денна</i> – 105
Тижневих годин: Денна форма навчання – 8 з них аудиторних – 3		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Психологія професійної креативності»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія професійної креативності» є створення умов для засвоєння студентами загальних уявлень щодо методологічних, науково-методичних та прикладних проблем галузі, у знайомстві з підходами до вивчення соціально-психологічних аспектів творчої діяльності та засобів дослідження та оцінки креативності. Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія професійної креативності» є:

- формування спеціальних знань, що визначають загальні теоретичні уявлення про творчість і креативність на базі засвоєння понятійно-категоріального апарату дисципліни;
- формування знань щодо ролі та місця творчої діяльності у структурі здібностей суб'єкта;
- формування умінь, необхідних для організації та стимуляції творчої діяльності суб'єкта чи групи.

2.2. Передумови для вивчення дисципліни

Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: педагогіка та психологія вищої школи, психологія як сфера мислєдїяльності, педагогіка та психологія вищої школи.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

Здатність до креативної діяльності в науково-інноваційній сфері.

2.4. Результати навчання:

Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження у сфері психології з використанням інноваційних інструментів та критично аналізувати результати

власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

3. Зміст дисципліни «Психологія професійної креативності»

Змістовий модуль 1

КРЕАТИВНІСТЬ ЯК ОКРЕМА ЗДІБНІСТЬ ДО ТВОРЧОСТІ

Тема 1. Поняття креативності.

Поняття креативності. Класифікація визначень креативності (Л. Т. Репуччі): гештальтистські, інноваційні, естетичні, психоаналітичні, проблемні. Схема опису креативності (Р. Муні, А. Штейн): креативний процес, креативний продукт, креативна особистість і креативне середовище. Аналіз наявних знань про креативність у психологічній науці (Ф. Баррон, Д. Харрінгтон). «Первинна» і «вторинна» креативність в самоактуалізаційній теорії А. Маслоу. Концепція Дж.Гілфорда.

Тема 2. Структура креативності.

Інтелектуальні компоненти: «свіжість погляду», гнучкість, оригінальність, асоціація, бісоціація.

Мотиваційний компонент креативності. Теорія внутрішньої мотивації креативності В. Дружиніна. Мотивація креативності в теорії Д. Богоявленської.

Емоційний компонент креативності. Емоційна стійкість до зовнішніх впливів у структурі креатива.

Несвідомий компонент креативного процесу. Інкубація, інсайт, інтуїтивні процеси.

Змістовий модуль 2

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ КРЕАТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Тема 3. Параметричний підхід до дослідження креативності. Теорія креативності Дж. Гілфорда. Теорія креативності Е. П. Торренса. Концепція М. Волаха і Н. Когана.

Формування параметричного підходу до вивчення креативності. Теорія креативності Дж. Гілфорда. Типи мислительних операцій: конвергенція і дивергенція. Параметри креативності за Гілфордом: оригінальність, семантична гнучкість, образна адаптативна гнучкість, семантична спонтанна гнучкість. Робота Дж. Гілфорда над формуванням батареї творчих тестів. Тести програми дослідження здібностей (ARP). Оцінка параметрів креативності у тестах Гілфорда.

Теорія креативності Е. П. Торренса. Параметри креативності за Торренсом: продуктивність, гнучкість, оригінальність, розробленість. Батарея тестів креативності Торренса (Torrance Test of Creative Thinking).

Тести креативності Е. П. Торренса. Умови проведення, підготовка до тестування. Інструкції до тестових завдань: основна, додаткові, способи подачі інструкцій. Процедури вимірювання. Перевірка надійності вимірювань. Опрацювання результатів тестування. Атлас типових малюнків. Списки відповідей.

Порівняльний аналіз даних шести субтестів вербальної і невербальної креативності. Кількісний опис отриманих даних. Порівняння первинних статистичних характеристик окремих субтестів. Взаємодія між субтестами.

Концепція М. Волаха і Н. Когана. Критика тестових моделей вимірювання інтелекту. Зміна системи проведення тестів. Розв'язок проблеми зв'язку між креативністю та інтелектом. Особистісні особливості осіб з різними рівнями інтелекту і здатності до творчості за Воллахом і Коганом.

Тема 4. Теорії креативності

Асоціативна теорія креативності (С. Меднік). Співвідношення конвергентності та дивергентності у творчому процесі. Тест віддалених асоціацій (РАТ). Теоретичні основи тесту РАТ. Індeksi тесту: продуктивності, оригінальності, унікальності відповідей, селективності. Валідація тесту російськими вченими. Проведені дослідження із застосуванням тесту РАТ.

Асоціативний тест С. Медніка. Варіант методики діагностики вербальної креативності для старших школярів (адаптація Л. Г. Алексеевої, Т. В. Галкіної).

Організація експерименту. Інструкція. Експериментальні серії.

Опрацювання результатів за кількістю асоціацій, індексом оригінальності, індексом унікальності відповідей, індексом селективного процесу.

Інтерпретація результатів за загальним індексом оригінальності. Процентильна шкала.

Інвестиційна теорія креативності (Р. Стернберг). Поняття креативної особистості. Перешкоди у реалізації творчого потенціалу. Детермінанти творчих проявів: інтелект, знання, стиль мислення, індивідуальні риси, мотивація і зовнішнє середовище. Складові інтелекту, що сприяють розвитку креативності: синтетична здібність, аналітична здібність, практична здібність.

Теорія творчих здібностей Д. Б. Богоявленської. Креативний тип особистості. Метод розв'язку задач у «Креативному полі». Поняття «інтелектуальна активність». Рівні інтелектуальної активності: стимульно-продуктивний, евристичний, креативний.

Змістовий модуль 3.

ДОСЛІДЖЕННЯ КРЕАТИВНОСТІ

Тема 5. Розвиток креативності. Методи вимірювання креативності.

Особливості актуалізації креативності в соціальному середовищі. Періодизація актуалокреативогенезу (М. М. Гнатко). «Наївна» і «культурна» креативність (В. С. Юркевич). Фазовий розвиток креативності (В. М. Дружинін): «загальна» і «спеціалізована» креативність. Стадії розвитку творчої особистості (Гіргінов).

Формування креативності у соціальному середовищі. Сімейні відносини як мікро середовище формування креативності. Формування креативності в умовах шкільного навчання.

Критика психометричного підходу до креативності. Критерії оригінальності: кількісні та якісні. Креативність як створення парадоксальних виборів. Діагностика креативності: порівняльний аналіз методів. Тест особистісних творчих характеристик. Опитувальник для батьків і вчителів. Шкала Вільямса: опрацювання даних. Нормативні дані, інтерпретація даних. Побудова профілю креативних характеристик.

Тема 6. Розвиток креативних здібностей особистості за допомогою активних методів навчання.

Метод мозкової атаки (мозкового штурму) як засіб групового рішення творчої проблеми, що забезпечує і полегшує рішення складних проблем. Зниження критичності в процесі мозкового штурму. Відстрочена оцінка – головний принцип мозкової атаки. Синектика як різновид мозкової атаки. Використання синектичного метафоричного мислення. Використання аналогій у синектиці як засобу зсуву процесу з рівня усвідомленого мислення на рівень підсвідомої активності.

**4. Структура залікового кредиту
з дисципліни «Психологія професійної креативності»
Денна форма навчання**

	Кількість годин		
	Аудиторні (год.)	Самостійна робота (год.)	
Тема 1. Поняття креативності	10	18	
Тема 2. Структура креативності	7	18	
Змістовий модуль 2. Теоретико-методологічні підходи до вивчення креативності			
Тема 3. Параметричний підхід до дослідження креативності. Теорія креативності Дж.Гілфорда. Теорія креативності Е.П.Торренса. Концепція М.Волаха і Н.Когана	7	18	
Тема 4. Теорії креативності (асоціативна, інвестиційна, інтелектуальної активності)	7	18	
Змістовий модуль 3. Дослідження креативності			
Тема 5. Розвиток креативності. Методи вимірювання креативності	7	18	
Тема 6. Розвиток креативних здібностей особистості за допомогою активних методів навчання	7	15	
Всього:	45	105	

5. Самостійна робота

№ п/п	Тематика	год.
1.	Психологічні основи творчості	7
2.	Творчість як предмет дослідження філософії, соціології та психології	7
3.	Творча особистість	7
4.	Поняття креативності	7
5.	Структура креативності	7
6.	Параметричний підхід до дослідження креативності. Теорія креативності Дж.Гілфорда	7
7.	Параметричний підхід до дослідження креативності. Теорія креативності Е.П.Торренса	7
8.	Концепція М.Волаха і Н.Когана	7
9.	Асоціативна теорія креативності	7
10.	Інвестиційна теорія креативності	7
11.	Теорія інтелектуальної активності	7
12.	Розвиток креативності	7
13.	Методи вимірювання креативності	7
14.	Розвиток креативних здібностей особистості за допомогою активних методів навчання	14
Разом:		105

6. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Психологія професійної креативності» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- командні проекти;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на наукових заходах;
- екзамен.

7. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Психологія професійної креативності» визначається за шкалою оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1-6
2.	Мультимедійний супровід	1-6

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Байер О. О., Мороз Н.І. Особливості зв'язку емоційної стійкості та креативності. Психологія і особистість. 2019 № 1(15). 273 – 284
2. Глотова І. В. Розвиток креативності в системі сучасної освіти. Гілея: науковий вісник. 2019. Вип. 144(2). С. 7-9
3. Кузнецова Н. Б. Творчість та креативність: багатоаспектний контент. «Modern Economics». №14. 2019. 110-114
4. Саврасов М.В. Психологічні особливості становлення креативності майбутнього педагога в процесі професійної підготовки. Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія. Випуск 55. 2017. С.220 - 227
5. Ткач М. М. Проблема розвитку креативності студентів упродовж професійної підготовки. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 66. С. 191-196.
6. Фурман А.В. Організаційно-діяльнісні ігри у вищій школі: [монографія] Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 272 с.
7. Шамне А. В., Демченко Н. Ю. Креативність як чинник продуктивності педагогічної діяльності майбутнього викладача ЗВО. Гуманітарний корпус. ВИПУСК 23 (том 1). 2019. С. 79-82
8. Шандрук С. К. Методологічний підхід у становленні творчої особистості майбутнього психолога. Науковий огляд. К.: Центр міжнародного наукового «ТК Меганом», 2015. № 7 (17). С. 134-144
9. Шандрук С. К. Принципи побудови теоретичної моделі розвитку професійних творчих здібностей майбутніх практичних психологів. Психологія і суспільство. Тернопіль : Економічна думка, 2015. № 4. С. 83-89.
10. Шандрук С. К. Психологія професійних творчих здібностей : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2015. 357 с.
11. Яланська С.П. Психологія творчості: навч.посіб. 2-е вид. випр., допов. Полтава : Видавництво «Сімон», 2018. 182 с.
12. AbdullahI,Omar R., Panatik S.A. A literature review on personality, creativity and innovative behavior. International Review of Management and Marketing. 2016. Vol. 6 (1). P. 177–182.
13. Educating for Creativity within Higher Education: Integration of Research into Media Practice. Palgrave Macmillan. 2018. 259 p.
14. Matthew A. Cronin, Jeffrey. Loewenstein The Craft of Creativity. Stanford Business Books. 2018. 284 p.
15. Tang L.M., Werner C. Handbook of the management of creativity and innovation: theory and practice. Singapore: World Scientific, 2017. 420 p.
16. The Cambridge Handbook of Creativity and Personality Research (Cambridge Handbooks in Psychology). Cambridge University Press. 2019. 438 p.